

ATD

2006

000180

ECONOMICS - I (Optional)

अर्थशास्त्र - I (वैकल्पिक)

Standard : Degree

स्तर : पदवी

Nature : Conventional

स्वरूप : पारंपारिक

Total Marks : 200

एकूण गुण : 200

Duration : 3 Hours

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) *Answers must be written either in English or in Marathi.*
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) *Question No. 1 is compulsory. Of the remaining questions, attempt any four selecting one question from each section.*
प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) *Figures to the RIGHT indicate marks of the respective question.*
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) *Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.*
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे, तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (v) *Credit will be given for orderly, concise and effective writing.*
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (vi) *Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he will be penalised.*
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

P.T.O.

1. Answer *any four* of the following (10 Marks each) :

खालील पैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Critically evaluate 'the compensation principle'.
भरपाई तत्त्वाचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- (b) "The causes of the inflation in India are lying in excess demand and scarce supply".
Explain.
"भारतातील भाववाढीची कारणे अतिरिक्त मागणी व पुरवठ्यातील तुटवड्यात दडलेली आहेत" स्पष्ट करा.
- (c) How external public debt is more burden some than the internal public debt ?
बाह्य सार्वजनिक कर्जाचा भार अंतर्गत सार्वजनिक कर्जापेक्षा जास्त कसा असतो ?
- (d) Explain Adam Smith's contribution to the development theories.
विकास सिद्धांतातील अॅडम स्मिथचे योगदान समजावून सांगा.
- (e) Critically evaluate Mrs. Joan Robinson's Model of Capital Accumulation with reference to developmental theories.
जोन रॉबीन्सनच्या भांडवल संग्रहाच्या प्रतिमानाचे विकास सिद्धांताच्या संदर्भात टीकात्मक परीक्षण करा.

SECTION - A

विभाग - A

2. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नाची उत्तरे द्या :

- (a) (i) Explain the law of equimarginal utility. 5
समसिमांत उपयोगितेचा सिद्धांत समजावून सांगा.
- (ii) "As the proportion of one variable factor keeping other factors fixed is increased after a point, the average and marginal production diminishes." 5
Prove.
"एका बदलत्या घटकाचे प्रमाण इतर घटक स्थिर असताना एका मर्यादेनंतर वाढल्यास सरासरी व सीमांत उत्पादन घटते" सिद्ध करा.

- (b) Draw the long run average cost and marginal cost curves and explain their relationship with any hypothetical example. 10

कोणत्याही एका काल्पनिक उदाहरणासह दीर्घकालीन सरासरी खर्च वक्र आणि सीमांत खर्च वक्र काढून त्यांचे परस्पर संबंध स्पष्ट करा.

- (c) Explain liquidity preference theory by Keynes. 10

कीन्सचा रोखता प्राधान्यता सिध्दांत समजावून द्या.

- (d) Explain various measures of Central Tendency with their merits and demerits with any hypothetical example. When they should be used ? 10

मध्यप्रवृत्तीचे मापन करण्याच्या वेगवेगळ्या पध्दतींचे गुणदोष काल्पनीक उदाहरणाद्वारे स्पष्ट करा. त्या पध्दतींचा वापर केंव्हा केला जातो ?

3. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) (i) Analyse the price effect with reference to normal goods. 5

सामान्य वस्तूंच्या संदर्भातील किंमत परीणाम स्पष्ट करा.

- (ii) Explain the concept of returns to scale with isoquant. 5

सम उत्पादन वक्राच्या साहाय्याने प्रमाण फलाची संकल्पना समजावून द्या.

- (b) How a firm in the group of firms producing cosmetics with product differentiation attains an equilibrium in the short run with supernormal profits ? 10

कॉस्मेटिक्स उत्पादन करणाऱ्या अनेक उत्पादन संस्थांपैकी उत्पादन बदल करणारी अेक संस्था अल्पकाळात संतुलन साधून अतिरिक्त नफा कसा मिळवते ?

- (c) "Economic Rent is the surplus over transfer earnings." Explain. 10

"आर्थिक खंड म्हणजे बदली उत्पन्नावरील आधिक्य" स्पष्ट करा.

- (d) Explain how standard deviation is better method of dispersion. 10

प्रमाण विचलनाची पध्दत ही विचलनाच्या पध्दतींमध्ये जास्त चांगली कशी आहे ते स्पष्ट करा.

SECTION - B

विभाग - B

4. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) (i) Elaborate on any one method of the national income accounting. 5
राष्ट्रीय उत्पन्नमापनाची कोणतीही एक पध्दत समजावून सांगा.
- (ii) Explain Cash Transactions approach to the theory of money. 5
मुद्रा सिध्दांतातील रोखता व्यवहार दृष्टीकोन समजावून द्या.
- (b) Give the summary of the Keynesian General Employment Theory. 10
कीन्सच्या रोजगाराच्या सर्वसाधारण सिध्दान्ता थोडक्यात द्या.
- (c) Discuss Samuelson's theory of business cycles. 10
सॅम्युलसनचा व्यापारचक्राचा सिध्दांत स्पष्ट करा.
- (d) How economy reaches to the equilibrium with IS-LM Model ? 10
कोणतीही अर्थव्यवस्था आयअसेस आणि अल अल प्रतिमानाच्या साहाय्याने संतुलन कशी साधते ?

5. Answer the following sub-questions :

खालील उप प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) (i) What are the problems in the measurements of national income accounting ? 5
राष्ट्रीय उत्पन्नमापनातील अडचणी कोणत्या ?
- (ii) Elaborate on the important functions of money. 5
मुद्रेची महत्वाची कार्ये विस्ताराने स्पष्ट करा.
- (b) If $MPC = \frac{1}{2}$, Autonomous Investment = 10,000 Crores in the initial period, explain 10
the process of investment multiplier.
जर सीमांत उपभोग प्रवृत्ती (MPC) = $\frac{1}{2}$ असेल आणि सुरुवातीची स्वायत्त गुंतवणूक 10,000 कोटी रु.
असेल तर त्या साहाय्याने गुंतवणूक गुणकाची पध्दत स्पष्ट करा.

(c) Discuss the trade cycle theory by Hicks.

हीक्सचा व्यापारचक्राचा सिध्दांत स्पष्ट करा.

(d) How Mandell-Fleming Model explains the internal and external balance ?

मंडेल - फ्लेमिंग प्रतिमानाच्या साहाय्याने अंतर्गत व बाह्य संतुलन कसे साधता येते ते स्पष्ट करा ?

SECTION - C

विभाग - C

6. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नाची उत्तरे लिहा :

(a) (i) What is the role of the public finance in the market oriented economy ? 5

बाजाराधिष्ठीत अर्थव्यवस्थेत सार्वजनिक वित्ताची भूमिका स्पष्ट करा ?

(ii) Analyse the functions of the RBI. 5

रिझर्व्ह बँकेची कार्ये समजावून सांगा.

(b) "There has to be proper combination of direct and indirect taxes to be more effective." Explain with reference to their merits and demerits. 10

"प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष करांचे योग्य प्रमाण ते जास्त परिणामकारक होण्यासाठी आवश्यक आहे" त्यांच्या गुण दोषासह स्पष्ट करा.

(c) Explain the composition of the Indian Capital Market. 10

भारतीय भांडवली बाजाराची संरचना समजावून द्या.

(d) Which money market reforms are introduced in India ? 10

भारतीय मुद्राबाजारात कोणत्या सुधारणा घडवून आणल्या गेल्या ?

7. Answer the following sub-questions :

खालील उप प्रश्नाची उत्तरे द्या :

(a) (i) Write a short note on the government's disinvestment policy. 5

सरकारच्या निर्गुतवणूकीच्या धोरणावर थोडक्यात टीप लिहा.

P.T.O.

	Marks
(ii) Which selective credit control instruments are used by the RBI ? भारतीय रिझर्व्ह बँक कोणत्या गुणात्मक पतनियंत्रणाच्या साधनांचा वापर करते ?	गुण 5
(b) What are the causes behind the growth of public expenditure in India ? भारतात सार्वजनिक खर्च वाढण्यामागे कोणती कारणे आहेत ?	10
(c) Analyse the features and defects of Indian Money Market. भारतीय मुद्राबाजाराची वैशिष्ट्ये व दोष स्पष्ट करा.	10
(d) Explain the role of SEBI in capital market reforms in India. सेबीची (SEBI) भारतीय भांडवली बाजारातील भूमिका विषद करा.	10

SECTION - D

विभाग - D

8. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नाची उत्तरे लिहा :

- www.mpscmaterial.com
(a) (i) What are the good and bad effects of development on environment ? विकासाचे पर्यावरणावर कोणते चांगले व वाईट परिणाम होतात ?	5
(ii) Explain the importance of foreign capital and technology for India. परकीय भांडवल व तंत्रज्ञानाचे भारताच्या दृष्टीने महत्त्व विषद करा.	5
(b) What is the theory of demographic transition ? How far it is proved to be true in India ? लोकसंख्या संक्रमणाचा सिध्दांत स्पष्ट करा. तो भारताच्या बाबतीत कितपत लागू पडला आहे ?	10
(c) Explain Ricardian Theory of international trade. आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा रिकार्डोचा सिध्दांत समजावून सांगा.	10
(d) What are the functions of the World Bank ? जागतिक बँकेची कार्ये कोणती ?	10

9. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) (i) Explain the concepts of Per Capita Income, and Social Welfare Indicators in the form of basic needs as the indicators of development. **5**
 दरडोई उत्पन्न व सामाजिक कल्याण निर्देशक, मूलभूत गरजा ह्या संकल्पना विकासाच्या निर्देशक या दृष्टीने समजावून द्या.
- (ii) "Entry of MNC's have its merits and demerits for India." Discuss. **5**
 "बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचे भारतातील आगमन भारताच्या दृष्टीने फायद्याचे व तोट्याचेही आहे". चर्चा करा.
- (b) Explain the concepts of Human Development Index and Human Poverty Index. **10**
 मानवी विकास निर्देशांक व मानवी दारिद्र्य निर्देशांकाच्या संकल्पना स्पष्ट करा.
- (c) How Heckscher - Ohlin Theory explains the possibility of global trade ? **10**
 हेक्शचर-ओहोलीनचा सिध्दांत आंतरराष्ट्रीय व्यापाराची शक्यता कशी स्पष्ट करतो ?
- (d) What is the role of IMF in developmental activities in the world ? **10**
 जगातील विकासाच्या कार्यामध्ये आंतरराष्ट्रीय मुद्राकोषाची भूमिका काय आहे ?

- o O o -

www.mpscmaterial.com